
[2015-6-RE](#)

CAUSA 2015-6-RE

(Ali c/ Principat d'Andorra)

Número de registre 70-2015. Recurs d'empara

Sentència del 15 de juny del 2015

BOPA núm. 48, del 25 de juny del 2015

En nom del Poble Andorrà;

El Tribunal Constitucional;

Atès l'escrit presentat i registrat al Tribunal Constitucional, l'11 de febrer del 2015, per la representació processal del Sr. Adriano Gabrielle Ali, mitjançant el qual interposa un recurs d'empara contra els autes del 16 de juny del 2014 i del 22 de gener del 2015, dictats pel Tribunal de Corts, per una presumpta vulneració dels drets a un judici de durada raonable, a la presumpció d'innocència i a obtenir una decisió fonamentada en Dret, reconeguts a l'article 10 de la Constitució, i atès que demana al Tribunal Constitucional que atorgui l'empara sol·licitada, que declari la vulneració dels drets esmentats, que declari la nul·litat dels autes objecte de recurs i que ordeni a la jurisdicció ordinària que en el termini no superior a 3 mesos adopti una decisió sobre el processament o l'aixecament de totes les mesures personals obrant en autes sobre el recurrent;

Vista la Constitució, especialment els articles 10, 41, 88 i 98 c);

Vista la Llei qualificada del Tribunal Constitucional, especialment el títol IV, capítol sisè;

Vist l'informe del Ministeri Fiscal del 10 de març del 2015;

Vist l'aute del Tribunal Constitucional del 20 d'abril del 2015, que va admetre a tràmit, sense efectes suspensius, el recurs d'empara 2015-6-RE;

Vist l'escrit d'al·legacions presentat, el 8 de maig del 2015, per la representació processal del Sr. Adriano Gabrielle Ali;

Vistes les conclusions formulades, dintre de termini, per la part recurrent i pel Ministeri Fiscal;

Escoltat l'informe de la magistrada ponent, Sra. Laurence Burgorgue-Larsen;

Antecedents

Primer

Arran d'una investigació duta a terme pel Servei de Policia en coordinació amb els cossos policials espanyols i del sumari 42-2005 seguit davant el Jutjat Central núm. 2 de l'Audiència Nacional Espanyola, el 29 de juny del 2004, el batlle instructor va dictar un aute en què acordava el bloqueig preventiu i immediat dels comptes oberts a les entitats bancàries del Principat a nom del Sr. Adriano Gabrielle Ali, així com el seu control de moviments.

La jurisdicció espanyola va desistir del seu processament, perquè pels mateixos fets se seguia un procediment penal davant el Tribunal Penal Federal de Suïssa que, el 10 d'octubre del 2008, va dictar una sentència mitjançant la qual condemnava el Sr. Adriano Gabrielle Ali a una pena de 14 mesos de presó i al pagament de les costes del procediment.

Malgrat aquesta condemna el Tribunal Penal suís declarava que no s'havia pogut objectivar que el condemnat hagués estat recompensat pels seus actes.

Segon

Per tal com no va ser objecte de comís per part del Tribunal espanyol, ni per part del Tribunal suís, el 5 d'octubre del 2012, la representació processal del Sr. Adriano Gabrielle Ali va demanar que es deixés sense efecte la mesura cautelar que bloquejava els seus comptes al Principat.

Primerament, el 28 de gener del 2013, i, després, el 10 d'abril següent, la representació processal del demandant va presentar sengles escrits d'insistiment, ja que no obtenia resposta.

Tercer

El 3 de setembre del 2013, el batlle instructor va dictar un aute que decidia no donar lloc a la demanda d'aquesta part, mantenia el bloqueig dels seus comptes i ordenava l'actualització de les investigacions al Servei de Policia.

Quart

La representació processal del Sr. Adriano Gabrielle Ali va presentar un recurs d'apel·lació contra aquesta decisió i, el 16 de juny del 2014, el Tribunal de Corts desestimava, mitjançant aute, aquest recurs i confirmava l'aute del batlle instructor.

En aquest aute es desestimava de manera expressa la vulneració del dret a un judici de durada raonable al·legada per la part apel·lant.

Cinquè

La representació processal del Sr. Adriano Gabrielle Ali va formular, aleshores, un incident de nul·litat d'actuacions contra aquesta darrera decisió per tal com considerava que s'havia vulnerat el seu dret a la jurisdicció, reconegut a l'article 10.1 de la Constitució, en els seus vessants dels drets a un judici de durada raonable, a la seva presumpció d'innocència i a obtenir una decisió fonamentada en Dret.

Sisè

L'11 de febrer del 2015, la representació processal del Sr. Adriano Gabrielle Ali, va interposar un recurs d'empara contra els autes del 16 de juny del 2014 i del 22 de gener del 2015, dictats pel Tribunal de Corts, per una presumpta vulneració dels drets a un judici de durada raonable, a la presumpció d'innocència i a obtenir una decisió fonamentada en Dret, reconeguts a l'article 10 de la Constitució.

Pel que fa a la vulneració del dret a un judici de durada raonable, aquesta part destaca que fa més de 6 anys que no existeixen motius per mantenir l'embargament preventiu dels seus comptes. Després de citar la jurisprudència del Tribunal Constitucional sobre aquest punt, la qual es refereix així mateix a la jurisprudència del Tribunal Europeu dels Drets Humans, analitza en aquesta causa els criteris que han de permetre dilucidar si la durada del procés ha estat o no raonable: la complexitat processal de la causa, l'actitud processal de la part i l'activitat desenvolupada per la jurisdicció ordinària.

Sobre la complexitat de la causa, aquesta part no discrepa de les dificultats d'indagació del tema, que poden agreujar-se pel nombre de persones investigades i pels diversos Estats que hi intervenen. Tanmateix, aquesta excusa universal no pot aplicar-se de manera automàtica. En aquesta causa fa més de 6 anys que no intervenen comissions rogatòries i no hi havien obstacles per retardar la decisió òbvia d'arxivar la causa, perquè els fets s'havien jutjat en un altre país o com a mínim calia dictar un aute de processament per fets diferents d'aquells que ja havien estat jutjats. La prova més evident que la complexitat de la causa no és tal rau en el fet que tant Espanya com Suïssa han resolt de manera definitiva causes similars en un lapse de temps de 4 a 5 anys.

Sobre l'actitud d'aquesta part manifesta que no es pot retreure res al recurrent que ha col·laborat amb totes les autoritats que l'han requerit i que ha consentit la comunicació i la transmissió de totes les dades entre països per tal de facilitar la instrucció.

Per contra, aquesta part fa recaure la dilació indeguda en l'activitat desenvolupada per la jurisdicció ordinària. Destaca que en les actuacions s'observa com des de l'11 de maig del 2006 (resposta de Suïssa a la comissió rogatòria d'Andorra) fins a la petició d'aquesta part d'aixecament de l'embargament del 5 d'octubre del 2012 no hi ha cap actuació de la Batllia. En aquest sentit cita la sentència del 13 de juliol del 2012, recaiguda en la causa 2011-34-RE en què una durada de més de 5 anys i mig de les mesures cautelars va ser considerada vulneradora del dret constitucional esmentat.

Pel que fa a la vulneració del dret a obtenir una decisió fonamentada en Dret, aquesta part es pregunta quins són els fets que s'investiguen a Andorra i quins indicis objectius suficients té la Batllia per justificar l'embargament actual. Recorda els fets jutjats a l'estranger, així com el principi non bis in idem plenament vigent al Principat. Aquesta part considera que es reprenen fets que ja han estat

jutjats, però que no aporten el més mínim indici objectiu que pugui relacionar el recurrent amb algun altre delictes. Per consegüent, davant aquesta greu absència de justificació del manteniment de l'embargament, sense el més mínim indici que no sigui una presumpció contra legem, es vulnera el dret a obtenir una decisió fonamentada en Dret.

Pel que fa a la vulneració del dret a la presumpció d'innocència, la part recurrent recorda que la càrrega de la prova correspon a l'acusador, mai a l'acusat. En aquesta causa, relacionat amb allò que s'acaba de dir en l'apartat anterior, no hi ha cap indici que condueixi a pensar que els havers bloquejats provenen d'una activitat il·lícita i la relació que s'hi fa és purament subjectiva. L'embargament venia motivat l'any 2004 per una investigació concreta, un cop jutjat el manteniment de l'embargament s'ha de fonamentar en altres elements que actualment brillen per la seva absència. No correspon al recurrent provar l'origen lícit dels seus fons, tot i que en les seves declaracions efectuades a Suïssa descriu exactament aquest origen totalment lícit. La manca de prova respecte de l'eventual origen il·lícit vulnera el dret a la presumpció d'innocència del recurrent.

Per acabar, demana al Tribunal Constitucional que atorgui l'empara sol·licitada, que declari la vulneració dels drets esmentats, que declari la nul·litat dels autes objecte de recurs i que ordeni a la jurisdicció ordinària que en el termini no superior a 3 mesos adopti una decisió sobre el processament o l'aixecament de totes les mesures personals obrant en autes sobre el recurrent.

Setè

El 10 de març del 2015, el Ministeri Fiscal va presentar un informe en què demana la inadmissió a tràmit d'aquest recurs d'empara.

Pel que fa a la vulneració del dret a un judici de durada raonable, considera que en aquesta causa no es donen els elements que permeten definir aquest concepte indeterminat: en primer lloc, el recurrent, així com la resta de persones que són objecte d'instrucció en aquesta causa, no es troben a disposició de l'òrgan instructor, cosa que comporta nombroses diligències de localització i comportarà probablement el lliurament de comissions rogatòries; en segon lloc, la naturalesa dels fets que s'investiguen és complexa ja que té un caràcter financer i transnacional; i finalment, l'òrgan instructor ha tingut un comportament actiu amb una multiplicitat de resolucions per tal d'impulsar el procediment, conforme a les previsions processals, així mateix, convé destacar la voluminositat de les diligències practicades fins a la data.

Pel que fa a la vulneració del dret a obtenir una resolució fonamentada en Dret, el Ministeri Fiscal considera que la part recurrent pretén que aquest Tribunal revisi la interpretació i l'aplicació del dret ordinari efectuades pel Tribunal de Corts. Les al·legacions contingudes en el recurs d'empara reiteren aquelles que ja van ser adduïdes davant els tribunals ordinaris i que no tenen un abast suficient perquè les resolucions judicials en qüestió puguin ser considerades irraonables. De la lectura de les resolucions objecte de recurs es desprèn una àmplia valoració dels arguments esgrimits per les parts, així com una aplicació lògica i motivada de l'ordenament jurídic i una valoració raonable de les diligències d'instrucció practicades.

Pel que fa a la presumpció d'innocència, destaca que el recurrent manté la condició d'imputat dins un procés amb totes les garanties i que s'investiga la seva activitat per raó d'un presumpte delictes major de blanqueig de diners, per consegüent les mesures d'assegurament de l'enquesta, ja siguin de caràcter personal o real, no poden considerar-se com a contràries a aquest principi, sinó que són conformes al principi de legalitat que regeixen la seva adopció i la seva finalitat.

Vuitè

El 20 d'abril del 2015, el Tribunal Constitucional va admetre a tràmit aquesta causa, sense efectes suspensius, i va trametre la causa a la part recurrent per tal que presentés les al·legacions que estimés pertinents.

Novè

El 8 de maig del 2015, la representació processal del recurrent va presentar un escrit d'al·legacions en què reitera les seves al·legacions i pretensions manifestades en l'escrit de recurs d'empara.

Desè

El 20 de maig del 2015, el Ministeri Fiscal, i, el 22 de maig del mateix any, la representació processal del Sr. Adriano Gabrielle Ali van presentar els seus escrits de conclusions en què reproduïxen les al·legacions i els arguments continguts en els seus escrits anteriors.

Fonaments jurídics

Primer

El recurrent, de nacionalitat suïssa, banquer i gestor de fons, presenta tres tipus de greuges davant el garant de la Constitució amb l'objectiu d'impugnar les decisions judicials andorranes dictades en el marc d'una investigació transfronterera de blanqueig de diners. El primer greuge fa referència a la durada raonable del procediment judicial. El segon, fa referència a la fonamentació jurídica de les decisions judicials esmentades: s'hauria vulnerat el principi *non bis in idem* pel fet de mantenir vigent el bloqueig dels seus comptes, cosa que hauria afectat d'aquesta manera el seu dret a la presumpció d'innocència (tercer greuge).

Cal estudiar de manera successiva el primer punt, seguidament, s'examinaran el segon punt i el tercer punt, els quals estan en realitat íntimament vinculats.

Segon

Convé exposar, en aquesta fase, una breu anàlisi contextual d'aquest afer per tal de destacar els temes jurídics que aquest Tribunal Constitucional ha de tenir en compte en el moment de dictar la seva sentència. El context transfronterer que es troba a l'origen de l'obertura d'un sumari a Andorra contra el recurrent és efectivament important.

Es van mobilitzar els sistemes penals de tres països (Andorra, Espanya i Suïssa) per investigar actes

de blanqueig de diners provenint d'un extens tràfic de drogues. Després de dos anys d'investigacions del Servei de Policia d'Andorra (2002-2004), el 29 de juny del 2004, el batlle instructor va acordar el bloqueig preventiu i immediat dels comptes bancaris d'una desena de persones entre les quals figurava igualment el recurrent de nacionalitat suïssa, banquer i gestor de fons.

En aquest context, diverses persones van ser processades i condemnades a Espanya de manera definitiva, ja sigui per blanqueig de diners i tràfic de drogues, ja sigui únicament per blanqueig de diners (sentència núm. 25 de la Sala Penal de l'Audiència Nacional Espanyola del 18 d'abril del 2008, esdevinguda definitiva, el 26 de desembre del mateix any).

Tot i que el procediment seguit a Espanya havia implicat al recurrent, aquest no va ser condemnat per les jurisdiccions espanyoles que van decidir -davant la investigació paral·lela seguida per les jurisdiccions suïsses pels mateixos fets- deixar sense efecte el seu processament a Espanya (aute del 17 d'octubre del 2005, dictat pel Jutjat Central d'Instrucció núm. 2 de l'Audiència Nacional). Altrament dit, van decidir no pronunciar-se per tal que ho fessin les autoritats suïsses tenint en compte el principi de *non bis in idem* que impedeix, a més de l'acumulació de condemnes penals definitives, l'acumulació de procediments (FJ núm. 2 *in fine* de l'aute esmentat).

El procediment penal va poder seguir el seu curs a Suïssa i va desembocar en la condemna del recurrent per blanqueig de diners, dictada el 10 d'octubre del 2008 per la *Cour des affaires pénales du Tribunal penal fédéral* de Suïssa, tanmateix, el recurrent va ser absolt del delictes de col·laboració amb una organització criminal. Va ser condemnat a 14 mesos de presó condicional amb un termini de suspensió de la pena de 2 anys. El Tribunal suís va ordenar la confiscació dels valors patrimonials que es trobaven en els comptes que el recurrent gestionava.

Després d'aquesta presentació succinta de les ramificacions judicials i transfrontereres d'aquest assumpte, convé analitzar els greuges adduïts pel recurrent.

Tercer

Per examinar la vulneració al·legada de la durada raonable del procediment judicial davant la jurisdicció andorrana, és necessari recordar el cànon de constitucionalitat que aquest Tribunal Constitucional ha establert (inspirant-se en aquest punt en la jurisprudència europea) i que ja ha reiterat en nombroses ocasions (veg. p. ex. la sentència del 13 de juny del 2014, recaiguda en la causa 2014-10 i 12-RE).

Així doncs, per valorar la durada global d'un procediment judicial, cal examinar la complexitat de l'afer, l'actitud de les parts, així com l'activitat realitzada per les autoritats públiques, en particular la dels tribunals.

Pel que fa al primer punt, és incontestable que la dimensió transfronterera (esmentada anteriorment) dóna a l'assumpte examinat pels tribunals andorrans una certa complexitat. Cal destacar també que la tasca efectuada per la justícia espanyola i per la justícia suïssa ha ajudat de manera considerable el treball de la jurisdicció andorrana. Efectivament, a partir de l'any 2008, els sistemes penals espanyol i suís condemnaven els protagonistes principals d'aquesta gran xarxa criminal: els autors materials del tràfic de drogues i els autors de blanqueig de diners van ser condemnats a Espanya, mentre que el gestor dels fons, el Sr. Adriano Gabrielle Ali ho era a Suïssa exclusivament per blanqueig de diners. Per consegüent, podem considerar que a partir del 2008, la complexitat de l'afer

havia desaparegut, ja que les dues sentències estrangeres havien destapat els esculls criminals d'aquest assumpte de dimensions transfrontereres.

Pel que fa al recurrent, no es pot considerar que hagi actuat de manera dilatòria. Una vegada bloquejats els seus comptes d'Andorra l'any 2004 i després d'haver estat condemnat a Suïssa l'any 2008, va demanar el desbloqueig l'any 2012. Davant la negativa reiterada dels tribunals andorrans, va insistir i tan sols va incoar un procediment judicial l'any 2013. No es pot dir que la seva actitud hagi obstruït, fins al punt de retardar de manera indeguda, el curs del procediment judicial a Andorra.

Pel que fa a l'activitat dels tribunals andorrans, s'ha de constatar que si bé l'activitat dels òrgans d'instrucció va ser particularment diligent a l'inici de la investigació l'any 2004 (ja que és sobre la base d'una petició d'investigació del batlle al Servei de Policia andorrà que es va iniciar el procediment penal), si bé el batlle instructor va prosseguir la seva tasca mitjançant una comissió rogatòria l'any 2006 per tal que els tribunals suïssos poguessin citar i escoltar el recurrent, cal destacar que posteriorment la seva activitat va declinar. Davant el desenvolupament de les recerques i dels procediments a Espanya i a Suïssa, i davant la condemna del recurrent l'any 2008 a Suïssa, el batlle no va adoptar cap més acte d'instrucció.

És cert que l'any 2009 la justícia andorrana es va activar novament, però va ser per respondre a una comissió rogatòria espanyola que consistia en posar en pràctica les conseqüències de la decisió pronunciada l'any 2008 per l'Audiència Nacional. Efectivament, es tractava de transferir a la *Cuenta de Consignaciones del Servicio común de Ejecutorias de la Audiencia Nacional* els saldos dels comptes bloquejats que pertanyien a les persones condemnades per la justícia espanyola, ara bé, la situació del recurrent en aquella causa no estava de cap manera en joc.

Quan la justícia andorrana va mostrar novament una certa activitat els anys 2012 i 2013, va ser únicament en reacció a les demandes del recurrent que volia obtenir el desbloqueig dels seus comptes. Altrament dit, els òrgans judicials andorrans van estar particularment inactius durant nombrosos anys i no van evidenciar que volien acabar de manera efectiva i ràpida el procediment endegat contra el recurrent.

Tant si es pren com a punt d'inici del còmput de la durada del litigi el bloqueig preventiu dels comptes del recurrent l'any 2004, com si es pren en consideració la sentència definitiva dictada a Suïssa l'any 2008, no és possible considerar que una mesura cautelar pugui continuar aplicant-se durant prop d'11 anys després del seu pronunciament o durant més de 6 anys després d'una condemna per una decisió penal definitiva.

Sobre la base de tots aquests elements, la durada del procediment judicial seguit contra el recurrent no és raonable i, per tant, s'ha vulnerat l'article 10.2 de la Constitució sobre aquest punt.

Quart

El segon i el tercer greuges adduïts es refereixen respectivament a l'al·legació de vulneració del principi *non bis in idem* –sobre el qual aquest Tribunal va afirmar que estava integrat dins el principi de legalitat penal en la causa 2007-3 i 6-RE (principi confirmat en la sentència del 4 de juny del 2012, recaiguda en la causa 2011-1-PI)– així com a l'al·legació de vulneració del dret a la presumpció d'innocència, reconegut a l'article 10.2 de la Constitució.

Aquest Tribunal ha tingut l'ocasió d'afirmar reiteradament que la jurisprudència europea era un

referent interpretatiu dels drets consagrats a escala constitucional a Andorra, concretament en la causa esmentada 2011-1-PI, sobre la interpretació de l'article 9 de la Constitució a la llum de l'article 4 del Protocol núm. 7. En una decisió important del 2009 de la Gran Sala (TEDH, *Gde Ch.*, del 10 de febrer del 2009, *Zolotoukhine c/ Rússia*), el Tribunal d'Estrasburg va considerar de manera molt clara que calia entendre el principi *non bis in idem* com un principi que impedia –pels mateixos fets– no només l'acumulació *de condemnes penals definitives*, sinó també l'acumulació de procediments, cosa que l'Audiència Nacional Espanyola va considerar encertadament en el marc de la causa que ara ens ocupa (veg. més amunt la referència al FJ núm. 2 de l'aute del 17 d'octubre del 2005).

Ara bé, en la motivació continguda en les decisions objecte d'aquest recurs d'empara res deixa palès que fets diferents d'aquells que ja van ser processats i jutjats definitivament pel Tribunal Penal Federal de Suïssa, siguin l'objecte del processament penal endegat contra el recurrent, per tal de mantenir el bloqueig dels seus comptes a Andorra. L'argumentació del Tribunal de Corts fa referència a elements (considerant cinquè de l'aute del 16 de juny del 2014) que ja van estar degudament analitzats pel Tribunal Penal Federal Suís. Nogensmenys, en cap moment, les jurisdiccions penals no van tenir en consideració el fet que el principi *non bis in idem* impedeix alhora l'acumulació de sancions i l'acumulació de procediments. Altrament dit, les autoritats andorranes haguessin hagut de tenir en compte la sentència del Tribunal Penal Federal Suís i abstenir-se de jutjar aquesta causa, com ho va fer en el seu dia (és a dir l'any 2005), la jurisdicció espanyola.

Per consegüent, cal declarar la vulneració del dret a obtenir una decisió fonamentada en Dret, reconegut a l'article 10.1 de la Constitució.

DECISIÓ:

En atenció a tot allò que s'ha exposat, el Tribunal Constitucional, per l'autoritat que li confereix la Constitució del Principat d'Andorra,

HA DECIDIT:

Primer

Declarar que s'ha vulnerat el dret a un procés de durada raonable i el dret a obtenir una decisió fonamentada en Dret, reconeguts a l'article 10 de la Constitució.

Segon

Estimar en part l'empara sol·licitada pel Sr. Adriano Gabrielle Ali.

Tercer

Determinar que la Batllia ha d'adoptar, en un termini no superior a 6 mesos, la decisió que correspongui, actualitzant els informes i les actuacions judicials corresponents.

Quart

Publicar aquesta sentència, d'acord amb allò que disposa l'article 5 de la Llei qualificada del Tribunal Constitucional, al Butlletí Oficial del Principat d'Andorra.

I així, per aquesta sentència nostra, que ha de ser notificada a la representació processal del Sr. Adriano Gabrielle Ali, al president de la Batllia, al president del Tribunal de Corts i al Ministeri Fiscal ho pronunciem, manem i signem a Andorra la Vella, el 15 de juny del 2015.

Laurence Burgorgue-Larsen
Presidenta

Isidre Molas Batllori
Vicepresident

Pierre Subra de Bieusses Juan A. Ortega Díaz-Ambrona
Magistrat Magistrat